

Світлана Довбенко,

кандидат педагогічних наук,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ)

Svitlana Dovbenko,

Candidate of Pedagogical Sciences,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk)

ДУХОВНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ SPIRITUALITY AS A GUARANTEE OF PERSONALITY FORMATION

У статті розкривається проблематика формування духовності сучасної молодої людини. Через розвиток діалогічного спілкування, утвердження мовної культури, громадську активність можна досягти відчутних результатів у навчально-виховному процесі. Поеднуючи новітні освітні технології із класичними педагогічними теоріями, сучасна вища педагогічна освіта здатна відповісти на вимоги часу, подолати труднощі у становленні соціально зрілої, морально відповідальної, сучасної інтелекгентної людини – фахівця.

Ключові слова: духовність, діалогічне спілкування, громадянське суспільство, новітня педагогіка, культура мови, інтелектуальний потенціал

The article deals with the problem of the formation of the modern young person spirituality. Through the development of dialogue communication, strengthening of language culture, public activity significant results in the educational process can be achieved. Combining the latest world technology with classic educational pedagogical theories, modern higher teacher training education is able to respond to the demands of time, to overcome difficulties in becoming a socially and morally responsible, intelligent modern person – a specialist.

Key words: spirituality, dialogical communication, civil society, modern pedagogy, language culture, intellectual potential

В статье раскрывается проблематика формирования духовности современного молодого человека. Через развитие диалогического общения, утверждение языковой культуры, общественной активности можно добиться ощутимых результатов в учебно-воспитательном процессе. Сочетая новейшие образовательные технологии с классическими педагогическими теориями, современное высшее педагогическое образование способно ответить на требования времени, преодолеть трудности в становлении социально зрелой, морально ответственной, современной интеллигентного человека – специалиста.

Ключевые слова: духовность, диалогическое общение, гражданское общество, новейшая педагогика, культура речи, интеллектуальный потенциал.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Роль рідної мови в житті й культурі народу надзвичайно важлива, бо мова є не тільки знаряддям спілкування, але й засобом формування свідомості та набуття знань. Це «жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування» [1]. Саме з допомогою мови наші предки передавали нам свої традиції, досвід, звичаї, а ми прагнемо всі свої надбання надіслати майбутнім поколінням. Через мову здійснюється духовне становлення особистості, а також складний процес її самоусвідомлення і самоствердження. Мова забезпечує і духовно-моральне зростання, і занепад людини, ідентифікує її духовне «Я».

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. В епоху глобалізації духовність повинна залишатися джерелом освіченості і моральності людини, її вчинків та дій. На жаль, в нас сьогодні надто популярні некеровані стихії взаємних звинувачень, дражливі рефлексії щодо історії та сучасності, надмірна амбітна самооцінка окремих політиків та громадських діячів. Дехто із сучасних «інтелектуалів» прочитає Шекспіра чи Байрона мовою оригіналу, але не в змозі виразно-емоційно процитувати жодного рядка із Шевченка чи Лесі Українки. Часто духовними лідерами стають «герої» напівнічних телевізійних ток-шоу, які беруть на себе відповідальність говорити від імені людей, посилаючись, що нібито їх уповноважив саме так промовляти народ (наші виборці).

Мета статті: розкрити особливості процесу формування духовності особистості, показати основні напрями роботи педагогічного колективу та сім'ї.

Виклад основного матеріалу. Такий стан справ тим більше тривожний, що сучасна молодь мало читає, все більше інформації «викачує» з Інтернету. Безпосереднє мовне спілкування згубується, втрачає свою

привабливість, самоцінність, значимість. «Комп'ютеризація освіти – підкреслює Л. Рижак, – несе в собі небезпеку одновимірності інтелекту, його надмірної поінформованості, що не переростає в ерудицію й культуру. Знання та інформація знецінені, тому-що легко віднаходяться і так само легко забуваються» [2].

Особливо важливо дотримуватися культури спілкування, діалогічної взаємодії, уникати всіляких – «ізмів», що під виглядом модернізації знижують потенціал української мови. Практика безграмотного «суржикю» принижує особу, яка ним користується. «Не може йтися про культуру мови там, де нехтують її закони, без пошани й любові ставляться до її лексичних і стилістичних надбань, не вболівають за її чистоту, не дбають про естетику мови» [3].

В педагогічній діяльності вищим рівнем розвивального, виховуючого і творчого потенціалу є діалогічний стиль спілкування з молоддю. Він забезпечує морально-психологічний контакт, який має виникати між учасниками педагогічного процесу і перетворювати їх на суб'єктів спілкування. Такий стиль сприяє подоланню різноманітних бар'єрів під час взаємодії викладача з вихованцями. В числі таких бар'єрів, стверджує Г. Васянович, вікові, соціальні, мотиваційні, пізнавальні, ціннісно-орієнтаційні відмінності, а також характерний для молоді максималізм і навіть нігілізм [4]. Такий стиль також трансформує традиційну для молодих індивідів позицію підкорення, підпорядкування на позицію співпраці та перетворює їх на суб'єктів власної діяльності; створює продуктивні міжособистісні взаємини студентів із наставниками, у яких органічно поєднуються діловий і особистісний аспекти спілкування, виникає цілісна соціально-психологічна структура виховного процесу.

Діалогічне спілкування орієнтоване не лише на потреби викладача, а й на інтереси і потреби студентів, зокрема на їх прагнення до творчості, особистісного і професійного зростання, готовності до пошуку, оволодіння новітніми навчально-освітніми технологіями. Інноваційність у філософсько-педагогічному аспекті передбачає запровадження в освітній процес нових парадигмальних методик, навчальних моделей, «авангардистських» просвітницьких засобів.

У дискусіях щодо ефективності традиційних освітніх технологій часто висловлюють протилежні, інколи взаємовиключні думки. Наприклад, немало вчителів відверто критикують традиційну, «наставляючу» педагогіку. Багато студентів педагогічних університетів, для яких педагогіка – предмет, що забезпечує професійну підготовку, відверто зізнаються у своїй нелюбові до неї як до «застарілої», соціально неефективної дисципліни.

Однак філософсько-освітня думка і практика, що досліджують проблеми співвідношення традиційних і новітніх педагогічних систем, застерігають від крайнощів надто заподадливих борців із традиційною освітньою культурою. «Теперішнє – порожнє і беззмістовне, якщо воно різко відокремлюється від минулого, – розмірковував К. Ясперс. – До чого я належу, в ім'я чого живу – все це я бачу в дзеркалі історії» [5].

Тому, віддаючи належне новітній педагогіці (педагогічній антропології, гуманістичній педагогіці, педагогіці співробітництва, педагогіці саморозвитку та ін.), освітянин має творчо поєднувати педагогічну класику і неопедагогіку (наприклад, «дитиноцентризм»), використовуючи їх можливості не просто заради осучаснення освітнього простору, а й для збагачення його традиційними, випробуваними часом, морально значущими елементами справжньої культури.

Висновки та напрями подальших досліджень. Як справедливо зазначає В.Пазенок, «людина реалізує свій статус громадянина у двох суспільних площинах, представлених державою і громадянським суспільством. Якщо в державному просторі її поведінка і права регламентуються, а її законслухняність багато в чому примусова, то в громадянському житті діяльність особистості вільна, невимушена» [6]. Тому сучасна система освіти покликана сформувати у молоді усвідомлення межі між демократією й анархією, свободою й свавіллям, без чого неможлива інтеграція України до європейської спільноти. Діалогічність, толерантність, виваженість – неодмінні ознаки сучасної інтелігентної, морально відповідальної людини – фахівця. Виховувати її – обв'язок освіти.

1. Панас Мирний. Рідна мова // твори: У 5 т. – К.1955. – т. 5. – С. 134.
2. Рижак Л.В. Інтелектуальний потенціал нації на рубежі тисячоліть // Проблеми безпеки української нації на порозі XXI сторіччя» Матеріали Всеукр.наук.-практ.конф. / Л.В. Рижак. – Київ-Чернівці, 1998. – Ч.ІІ. – С. 193.
3. Жовтобрюх М.А. Окрилені святом / М.А. Жовтобрюх //Українська мова та література в школі. – 1993. -№9. – С. 7.
4. Васянович Г.П. Педагогічна етика / Г.П. Васянович. – К., 2011. – С. 237.
5. Ясперс К. Введення в філософію / К. Ясперс // Путь в філософію. Антологія. – М.2001. – 78 с.
6. Пазенок В.С. Філософський світогляд: раціоналістичний вимір // Філософські проблеми гуманітарних наук / В.С. Пазенок – 2006. – № 10-11. – С. 131.